

Digitální agenda: výhody, příležitosti a úskalí

Kryšof Kruliš

Digitální agenda¹ se s nástupem komise Jeana-Clauda Junckera dostala mezi prioritní politiky Evropské unie. Řada návrhů zabývajících se odstraňováním bariér digitálního vnitřního trhu (například problematika tzv. geo-blockingu, přenositelnosti digitálního obsahu či transparentnosti cen za dopravu při přeshraničním elektronickém obchodování) si již klesá cestu různými stádii legislativního procesu v institucích Evropské unie. I v České republice je čím dál tím více přijímána myšlenka, že by nebylo dobré zaspát při osvojování si rapidně se zdokonalujících digitálních technologií jak v oblasti ekonomiky, tak společenského života.

Pro zhodnocení pokroku, jakého v této oblasti dosahujeme, je vhodné se zaměřit na všechny hlavní pilíře digitální agendy, tj. digitální ekonomiku, digitální veřejnou správu, rozvoj infrastruktury a rozvoj vzdělávání a dovedností pro digitální svět. Ani jeden z uvedených aspektů digitální agendy by neměl výrazně zaostávat za ostatními. Dobrou zpětnou vazbu členským státům EU poskytuje index digitální ekonomiky a společnosti (DESI), který sleduje pokrok v oblasti digitalizace na základě kvantitativních údajů i kvalitativních informací o politikách jednotlivých zemí.²

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO) a zpravodajský portál EurActiv.cz v rámci projektu „Empowering Youth and Regions in the European Parliament“ uspořádaly 26. 5. 2017 v Praze **kulatý stůl „Digitální agenda: Výzvy pro ČR“**. Cílem diskuzního setkání bylo otevřít debatu o aktuálním stavu digitální agendy v České republice v kontextu politik EU. Kulatý stůl svým úvodním příspěvkem zahájila poslankyně Evropského parlamentu **Dita Charanzová** (Hnutí ANO, ALDE). Do diskuse se dále v roli řečníků aktivně zapojili **Pavčina Žáková** ze Zastoupení Evropské komise v ČR, **Aleš Chmelař** z Úřadu vlády ČR, **Kateřina Hrubešová** a **Jana Břeská** ze Sdružení pro internetový rozvoj (SPIR), **Katarína Kakalíková** za společnost Mastercard, **Jiří Šuchman** a **Jiří Grund** z Asociace provozovatelů mobilních sítí, **Aleš Rod** z Centra ekonomických a tržních analýz, **Eva Vaňková** z Ministerstva průmyslu a obchodu a **Michal Kubáň** z Ministerstva vnitra. Kulatý stůl zároveň umožnil posoudit pokrok v plnění konkrétních doporučení, která byla přijata na Národním konventu o EU věnovanému digitální agendě v roce 2015.³

Výstupem z debaty jsou níže uvedená doporučení adresovaná evropským institucím i domácím politikům a státní správě. Řadu z nich je možno považovat také za příspěvek do obecné veřejné debaty o digitální agendě.

→ Sektor IT má technologická specifika, která ovlivňují vhodnost použitých regulatorních postupů. Optimální právní úprava dopadající na sektor IT by tak v EU (a potažmo také v ČR) měla splňovat následující charakteristiky:

- **Jednotnost** (tj. bránit fragmentaci digitálního prostředí uvnitř EU);
- **Jasnost** (příčemž realizovatelnost právních požadavků dopadajících na IT sektor je vhodné vždy náležitě konzultovat a prověřit také z technologického hlediska); a
- **Udržitelnost** (tzv. future proof, tj. právní ustanovení by měla být formulována tak, aby nemusela podléhat častým změnám a nezvyšovala tak náklady na jejich implementaci).

¹ Digitální agenda integruje řadu dosud oddělených politik v oblasti informačních a komunikačních technologií (ICT), vnitřního trhu, výzkumu a vývoje, vzdělávání, průmyslu, ochrany dat, ochrany spotřebitele, autorského práva či kybernetické bezpečnosti.

² Zpráva DECI 2017 pro Českou republiku je dostupná z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/czech-republic>

³ Informace a dokumenty Národního konventu o EU, který se věnoval tématu digitální agendy 24. 4. 2015, jsou dostupné z: <http://www.narodnikonvent.eu/2015/05/28/doporuceni-5/>

I s ohledem na doporučení Národního konventu o EU z dubna 2015 zřídila Vláda ČR post **koordinátora digitální agendy při Úřadu vlády ČR**.⁴ Byly tak vyslyšeny hlasy soukromého sektoru, aby se koordinace rozvoje digitální agendy v rámci státní správy přiřadila jednomu úřadu s jasně vymezenou koordinační funkcí. Koordinátor digitální agendy vedle zastřešování oblasti e-governmentu má na starosti také intenzivnější komunikaci se sociálními a hospodářskými partnery a IT komerční sférou. Koordinátor tak bude moci přispět mimo jiné k posílení komunikační linie mezi soukromou sférou a státní správou a v neposlední řadě i s institucemi EU, které vytváří zásadní regulatorní opatření pro tuto IT oblast (viz níže).

Průběžně aktualizovaný **akční plán pro rozvoj digitálního prostředí** vymezuje pět oblastí (e-skills, e-commerce, e-government, e-bezpečnost a e-výzvy), kterým koordinátor věnuje zvýšenou pozornost. Naplnila se tak další z výzev Národního konventu o EU, která požadovala, aby byl rozvoj digitální agendy sledován v celé své šíři (digitální ekonomika, digitální veřejná správa, rozvoj infrastruktury, vzdělávání a dovedností). Dochází tak také k průběžnému propojování a zastřešení jednotlivých resortních plánů digitalizace. Účastníci kulatého stolu zároveň apelovali na větší zapojení technicky vzdělaných odborníků při vytváření jednotlivých plánů veřejné správy týkajících se rozvoje v digitální oblasti. Cílem by mělo být vytvářet plány s technicky realizovatelným „jízdním řádem“ pro konkrétní změny.

Na kulatém stole byla též zmíněna best practice koordinace digitální agendy ve Spojeném království, která se stala jedním ze zdrojů pro doporučení Národního konventu o EU z dubna 2015. Aktivní výkon činnosti koordinátora je v rámci této best practice dále kontrolován kabinetem předsedy vlády, který tak plní roli tzv. **challenger**a a má na starosti poukazovat na nedostatečný či málo ambiciózní postup koordinátora při prosazování digitální agendy. Tuto složku best practice Spojeného království Česká republika nepřevzala, mimo jiné také proto, že koordinace digitální agendy byla přiřazena přímo Úřadu vlády ČR. Roli pomyslného challenger, který by byl záložním motorem koordinace digitální agendy, by tak měla suplovat alespoň setkání koordinátora s odbornou veřejností věnovaná tématu digitální agendy, jako jsou například Národní konvent o EU či kulatý stůl, ze kterého pochází tato doporučení.

Oproti digitalizaci veřejných služeb je sektor e-commerce tradičně silnou stránkou Česka. Zástupci české e-commerce však svou sílu stále ještě **nedokáží využít při prosazování svých oprávněných zájmů u institucí EU**. Tam totiž vznikají regulatorní pravidla, která mohou podstatně utvářet podmínky pro online podnikání ať již v pozitivním smyslu, či ve smyslu vytváření regulatorních mantinelů pro jejich činnost. Je proto vhodné maximálně využívat všechny příležitosti a komunikační kanály k navázání aktivního dialogu mezi sektorem české e-commerce a poslanci zvolenými za Českou republiku do Evropského parlamentu.

⁴ V dubnu 2017 schválila Vláda ČR jmenování nového koordinátora digitální agendy Ondřeje Malého. Blíže k činnosti koordinátora viz: <http://dagiczech.eu/>

V pozitivním smyslu se české e-commerce prostřednictvím legislativy EU v oblasti **digitálního vnitřního trhu** postupně otevírá snazší možnost pro nabízení služeb přes hranice. Ke zjednodušení došlo například v oblasti administrace výběru DPH u určitých přeshraničních digitálních služeb (telekomunikačních služeb, rozhlasového a televizního vysílání, elektronicky poskytovaných služeb), a to díky zavedení jednotného správního místa, tzv. Mini One Stop Shop (MOSS). Za účelem usnadnění přeshraniční dopravy zásilek se připravují pravidla posilující transparentnost cen za dopravu. Postupně se tak budou více a více otevírat možnosti pro české e-shopy nabízet jejich zboží i do zahraničí. To může být lákavé zejména pro silné hráče, kteří udrží krok s technologickým vývojem v oboru. Zároveň je však nutné počítat i s tím, že postupné odbourávání překážek pro přeshraniční e-commerce vystaví české e-shopy také většímu tlaku konkurence ze zahraničí a oproti stávajícímu stavu může v Česku dojít k redukci počtu e-shopů. Kdo by z tohoto procesu měl těžit nejvíce, je spotřebitel, který bude mít možnost širšího výběru.

Vedle změn usnadňujících přeshraniční e-commerce jsou však na úrovni EU přijímány i další předpisy, které by neměly pozornosti sektoru české e-commerce uniknout. Příkladem je nové nařízení EU o ochraně osobních údajů (GDPR), které s účinností od 25. 5. 2018 výrazně zvýší ochranu osobních dat občanů. Sektor české e-commerce nejen že promarnil šanci toto nařízení aktivně ovlivnit v době jeho přijetí, ale, jak zaznělo na kulatém stole, zdá se, že se na termín účinnosti nového nařízení nezačal ještě ani náležitě připravovat. Namísto toho se české e-shopy v posledních měsících věnovaly především požadavkům spojeným s elektronickou evidencí tržeb (EET). Implementace technologických změn spojených s GDPR přitom vyžaduje alespoň půl roku. Tuto implementaci může navíc ztížit nutnost reflektovat související nařízení EU o soukromí a elektronických komunikacích (e-privacy), jehož návrh se teprve projednává. Představitelé komerční sféry účastníci se kulatého stolu proto formulovali doporučení, aby se nově zaváděná regulace IT sektoru pokud možno vyvarovala souběžného zavádění takto zásadních změn a aby dotčené subjekty dostaly vždy dostatek času na řádnou implementaci nových povinností.

→ Důležitým aspektem rozvoje digitálních služeb je také problematika online plateb. Podle šetření Evropské komise bývá v EU dokončeno jen 37 % přeshraničních online nákupů, které někdo na internetu zahájil. Podstatná část z nedokončených nákupů přitom končí ve fázi, kdy by kupující měl zvolit jeden z dostupných způsobů platby. Nedostatečné možnosti online plateb tak mohou být důležitým faktorem, který brání rozvoji e-commerce v přeshraniční dimenzi.

Funkčnost systému online placení je přitom kombinací bezpečnosti platby a její uživatelské přívětivosti. Oba faktory musí být vyvážené. Vícetupňová ověřovací procedura i u plateb malých částek může být zbytečnou překážkou rozvoje digitálních služeb. Na kulatém stole také zaznělo, že český přístup je v mnoha ohledech specifický. Například rozšířenost bezdotykových platebních karet v Česku daleko předstihuje řadu západních zemí, a celospolečenský pohled na způsob užití platebních prostředků se tak u nás od zahraničí odlišuje. Takovýmto specifickým by měla být věnována náležitá pozornost také při formulaci české pozice k projednávané regulaci v institucích EU.

Většina účastníků se také shodla, že by v budoucnu mělo být možné z pohodlí domova platební kartou platit například i daně a poplatky, protože podle nich neexistuje důvod, proč by se měla státní správa v otázce umožnění online plateb vyčleňovat z širších celospolečenských trendů.

Asociace pro mezinárodní otázky (AMO)

AMO je nevládní nezisková organizace založená v roce 1997 za účelem výzkumu a vzdělávání v oblasti mezinárodních vztahů. Tento přední český zahraničně politický think-tank není spjat s žádnou politickou stranou ani ideologií. Svou činností podporuje aktivní přístup k zahraniční politice, poskytuje nestrannou analýzu mezinárodního dění a otevírá prostor k fundované diskusi.

+420 224 813 460

www.amo.cz

info@amo.cz

Žitná 608/27, 110 00 Praha 1

www.facebook.com/AMO.cz

www.twitter.com/amo_cz

www.linkedin.com/company/amocz

www.youtube.com/AMOCz

Kryštof Kruliš

Kryštof Kruliš je analytikem Výzkumného centra AMO se zaměřením na vnitřní trh a právo EU a vztah EU a anglofonních zemí.

krystof.krulis@amo.cz

Policy paper byl vydán v rámci projektu Empowering Youth and Regions in the European Parliament realizovaného za podpory Evropského parlamentu. Partnerem projektu je zpravodajský portál EurActiv.cz.